

ΤΟ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΡΟΥ - ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ (1922-1930).
Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΟΠΩΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΤΑΙ
ΣΤΟ «ΜΑΘΗΤΟΛΟΓΙΟ» ΚΑΙ ΣΤΟ «ΓΕΝΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ» ΤΟΥ

Νικόλαος Μιχαλόπουλος

Η μεγάλη σημασία της παιδείας τονίζεται στην από 20-10-1850 επιστολή που στέλνει από το Μόναχο στο γαμπρό του Δημήτριο Χ^η Γιαξή ή Δημητρούδη ο αρχιμανδρίτης Καλλίνικος Σταματιάδης¹. Ο ίδιος μάλιστα σε άλλη του επιστολή τονίζει ότι «η παιδεία είναι κρείττων των μελισσίων, των αμπελώνων, των ελαιοδένδρων και λουπών, διότι και ταύτα είναι χρησιμώτατα, άνευ όμως της παιδείας ουδέν ωφελούσιν, ως έπρεπε»².

Γεγονός αναμφισβήτητο είναι ότι η Θάσος, ενώ είχε πολυδύναμα και καλά οργανωμένα Δημοτικά Σχολεία³, ακόμα και κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, δεν ευτύχησε μέχρι το 1965 να αποκτήσει δημόσιο σχολείο Δ/θμιας Εκπ/σης, Γυμνάσιο, παρά τις άοκνες και συντονισμένες προσπάθειες των Αρχών του νησιού και των πολιτικών παραγόντων του Νομού Καβάλας. Κατά καιρούς έγιναν προσπάθειες ίδρυσης Ημιγυμνασίου στο νησί, αλλά δεν τελεσφόρησαν.

Ι. Μια πρώτη προσπάθεια έγινε το 1863 από τον Δημήτριο Θωμαΐδη⁴, ο οποίος κατόρθωσε να λειτουργήσει στην ιδιαίτερή του πατρίδα, τις Μαριές, η κεντρική

1. Για την προσωπικότητα του Αρχ. Καλλίνικου Σταματιάδη βλ. Α. Βακαλόπουλου, Αρχ. Καλλίνικος Σταματιάδης ο Θάσιος, Μακεδονικά 5, Θεσσαλονίκη 1963, σ. 184 και Θασιακά τ. 2ος, Καβάλα 1985, σ. 7-16. Νικολάου Αν. Μιχαλόπουλου, Αρχιμανδρίτης Καλλίνικος Σταματιάδης (1792-1877) ένας λόγιος κληρικός από τη Θάσο, Πρακτικά Α΄ Τοπικού Συμποσίου «Η Καβάλα και η περιοχή της», Καβάλα 1980. Δημητρίου Στρατή, Το νησί της Θάσου και το Άγιον Όρος, έκδ. «Παρουσία», Καβάλα 1995, σ. 163-171.

2. Α.Ε. Βακαλόπουλου, Ιστορία της Θάσου 1453-1912, έκδ. ΕΜΣ, Θεσ/νίκη 1984, σ. 139.

3. Κ. Χιόνη, Η Παιδεία στη Θάσο κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, Θασιακά, τ. 7ος, σ. 456-477. Κ. Μανάφη, Χωριά, μαθηταί και διδάσκαλοι της νήσου Θάσου, Θασιακά, τ. 6ος, σ. 86-98. Αθ. Ε. Καραθανάση - Ιωάν. Θ. Μπάκα, Θασιακά εκπαιδευτικά (1860-1910), Θασιακά, τ. 10ος, σ. 335-353. Σιδηρούλα Ζυώγου-Καραστεργίου, Θέματα οργάνωσης και λειτουργίας της Αστικής Σχολής Κάστρου στα τελευταία χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας, Θασιακά, τ. 10, σ. 281-291.

4. Α. Βακαλόπουλου, Ιστορία της Θάσου 1453-1912, έκδ. ΕΜΣ, Θεσ/νίκη 1984, σ. 135-136, υποσ. 319. Ι. Καραδρακόντη, Ο Δημήτριος Θωμαΐδης και η δράση του στη Θάσο κατά τον 19ον αιώνα, Θασιακά, τ. 9, σ. 227.

σχολή, η οποία δεχόταν μαθητές απ' όλες τις Κοινότητες του νησιού. Αυτή λειτούργησε για μικρό χρονικό διάστημα, γιατί λόγοι αντίξηλίας των Κοινοτήτων του νησιού για την έδρα της σχολής ματαίωσαν τη λειτουργία της και ταυτόχρονα απογοήτευσαν τον εμπνευστή της.

II. Για μικρό χρονικό διάστημα, πιθανόν δύο σχολικά έτη, λειτούργησε στο Λιμένα Θάσου Ημιγυμνάσιο, όταν το νησί βρισκόταν υπό γαλλική κατοχή το 1916-1917. Δυστυχώς δεν έχουμε πολλές πληροφορίες γι' αυτό, γιατί η λειτουργία του ήταν ολιγόχρονη. Από το «Γενικό Έλεγχο» του Γυμνασίου Αρρένων Καβάλας πληροφορούμαστε ότι το σχολικό έτος 1919-1920 γράφονται στο εξατάξιο Γυμνάσιο Καβάλας⁵ τρεις μαθητές που είχαν ενδεικτικό του Ημιγυμνασίου Λιμένα Θάσου. Αυτοί ήταν η Χατζηκωνσταντινίδου Ευπραξία, ο αδελφός της Χατζηκωνσταντινίδης Αγλαοφών και ο Θεολογίτης Ιωάννης. Είναι ένα αδιάσειστο τεκμήριο της λειτουργίας του Ημιγυμνασίου Λιμένα Θάσου.

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΟΥ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ (1922-1930)

Το 1922, έπειτα από συντονισμένες προσπάθειες των τοπικών αρχών και κυρίως των Κοινοτικών Συμβουλίων Κάστρου (Καλυβίων ή «Μέσης») και Λιμεναριών και της Σχολικής Επιτροπής, ιδρύθηκε το δημόσιο Ημιγυμνάσιο Κάστρου - Λιμεναριών Θάσου με έδρα τα Λιμενάκια. Τιμητικά διατήρησε και την ονομασία της ακμάζουσας κοινότητας Κάστρου, η οποία ήδη είχε αρχίσει να μετακινείται στην περιοχή Καλύβια ή «Μέση», όπως την αποκαλούσαν. Είναι χαρακτηριστική η σημείωση του πρώτου διευθυντή Ι. Μεταξά στο «Μαθητολόγιο»⁶. Γράφει: «Το πρώτον εφέτος ελειτούργησεν' ως εκ τούτου είναι και μονοτάξιον. Μεγάλοι όμως ελπίδες ίνα από έτους εις έτος αποβή και εξατάξιον πλήρες, διότι δύνανται να προσέρχωνται ενταύθα μαθηταί από τας πέριξ ετέρας έξι Κοινότητας εχούσας συγκοινωνίαν εύκολον και πλουσίαν. Απαιτείται όμως να γίνη η μελετηθείσα και προταθείσα τω Σ. Υπουργ. (υπ' αριθ. 88) επέκτασις της οικοδομής. Ι. Μεταξάς».

Στην ίδρυση του Ημιγυμνασίου πρωτοστάτησαν τα Κοινοτικά Συμβούλια, τόσο του Κάστρου όσο και των Λιμεναριών, και η Σχολική Επιτροπή, καθώς και ο δάσκαλος Κυπάρισσος Γεωργιάδης, διευθυντής του Δημοτικού, ο οποίος δίδασκε και γαλλικά στο Ημιγυμνάσιο⁷ και ο ιατρός Αυγουστής Αναστασιάδης⁸, ο οποίος έπαι-

5. Δ. Θεοδορίδη, ό.π., σ. 316.

6. Μαθητολόγιο του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου Γ.Α.Κ., Αρχεία Ν. Καβάλας, ΑΒΕ 34, Εκπ.5.01 και ΣΑΕ 2, σ.1η.

7. Την πληροφορία μας την έδωσε η Ζαγοριανού Μορφούλα του Γεωργίου και της Τεφνιχόρης, υπάλληλος του παιδικού σταθμού Λιμεναριών.

8. Αυγουστίδη Γ., Ο Θάσιος ιατρός Αυγουστής Αναστασιάδης (1875-1958), Θασιακά, τ. 8, σ. 12-40.

ξε σημαντικό ρόλο στη ζωή και ανάπτυξη του νησιού γενικότερα.

Φυσικά η ίδρυσή του δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Δυσκολότερη όμως ήταν η συνέχιση της λειτουργίας του, γιατί την εποχή εκείνη ήταν δύσκολη η εξεύρεση διδακτικού προσωπικού. Αν προσθέσουμε και το ότι η συγκοινωνία και επικοινωνία του νησιού δεν είχε τη σημερινή μορφή, κατανοούμε ότι οι δυσκολίες ήταν ανυπέβλητες.

Η εποχή εκείνη 1920-30 ήταν πολύ δύσκολη. Καθένας φρόντιζε περισσότερο την επιβίωση των μελών της οικογένειάς του και όχι τη διαμόρφωση των παιδιών του. Ίσως και αυτός να είναι ο κυριότερος λόγος που το σχολικό έτος 1929-30 έπαυσε να λειτουργεί το Ημιγυμνάσιο λόγω «ελλείψεως μαθητών», γιατί αυτοί τράπηκαν «εις εργασίας»⁹.

Έτσι ιδρύθηκε το Ημιγυμνάσιο Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου και άρχισε τη λειτουργία του από το σχολικό έτος 1922-23. Είχε έδρα τα Λιμενάκια και διέθετε στρόγγυλη σφραγίδα, η οποία στο κέντρο της έφερε το γνωστό ελληνικό θυρεό και περιφερειακά την ονομασία **Ημιγυμνάσιον Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου**.

2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΣΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ-ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ

Οι παράγοντες που έπαιξαν ρόλο στην ίδρυση του Ημιγυμνασίου στα Λιμενάκια Θάσου ήταν οι εξής:

α. Η αγάπη και το ενδιαφέρον των Αρχών για την ίδρυση Σχολείων στον τόπο τους. Στην με αριθ. πρωτ. 149 επιστολή¹⁰ της 20ής Ιουλίου 1923, την οποία έστειλαν τα Κοινοτικά Συμβούλια Κάστρου και Λιμεναρίων και η Σχολική Επιτροπή στην ι. μονή Ιβήρων διαβάζουμε: «*Η Κοινότης ημών φιλοτίμως από ετών στοιχούσα εις τον στίβον των γραμμάτων και της προόδου, ευρίσκεται σήμερον εις την ευχάριστον θέσιν να σεμνύνηται διά το μέγα σχολικόν κτίριόν της, εν τω οποίω στεγάζεται σήμερον πλήρες Δημοτικόν Σχολείον και Ημιγυμνάσιον...*». Η έκφραση «*...φιλοτίμως από ετών στοιχούσα εις τον στίβον των γραμμάτων και της προόδου...*» πιστοποιεί την αγάπη τους για το σχολείο και δικαιολογεί όλες τις ενέργειές τους για την ίδρυση και συντήρηση του σχολείου.

9. Μαθητολόγιο, σ. 1η.

10. Φωτοαντίγραφο της επιστολής μου έδωσε η αγαπητή συνάδελφος κ. Ιωάννα Γόρδου-Τσιλογεώργη, την οποία και ευχαριστώ θερμά. Την είχε χρησιμοποιήσει στην ανακοίνωσή της: Εξεύρεση πόρων για την πραγματοποίηση κοινωφελών έργων στη Θάσο από το 1850 ως το 1925, *Θασιακά*, τ. 10, σ. 209-225. Την ίδια επιστολή χρησιμοποιεί και ο Γ. Κρητικός στην ανακοίνωσή του «Η απόφαση της ίδρυσης του Δημοτικού Σχολείου Λιμεναρίων», *Θασιακά*, τ. 10, σ. 421-430. Φωτοτυπία του εγγράφου είχε παραχωρήσει και στους δύο ο κ. Κων/νος Χιόνης. Βλ. και Δ. Στρατή, *ό.π.*, σ. 99.

β. Η από του έτους 1903 λειτουργία της επιχείρησης των μεταλλείων Speidel¹¹ στην περιοχή, η οποία έφερε ραγδαία εξέλιξη στον τόπο Χαμιδιέ (Λιμενάρι), μια και συγκέντρωσε πολύ μεγάλο εργατικό δυναμικό¹² στην περιοχή αυτή. Μάλιστα έγινε αιτία η ακμάζουσα τότε Κοινότητα του Κάστρου να μετακινηθεί προς τα Λιμενάρι και τα Καλύβια, τη «Μέση», με άμεσο αποτέλεσμα να αυξηθεί το μαθητικό δυναμικό.

γ. Η άφιξη και εγκατάσταση των προσφύγων¹³ της Μ. Ασίας στα Λιμενάρι (Χαμιδιέ), στη σημερινή τοποθεσία που αποκαλείται «πρόσφυγας». Όπως και σε άλλες περιοχές της χώρας μας έτσι και στη Θάσο ήρθαν και εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Εδώ ήρθαν πρόσφυγες από το Χαράκι της Προποντίδας της επαρχίας Κυζίκου, από τους Επιβάτες και την Περίσταση της Ανατολικής Θράκης και λίγοι από την Καισάρεια. Μαζί τους ήρθαν και «δευτεροβάθμιοι» δάσκαλοι, που έπρεπε να τακτοποιηθούν και να αξιοποιηθούν. Για το ΥΠΕΠΘ ήταν μια καλή ευκαιρία και τους δασκάλους να τακτοποιήσει προσφέροντάς τους εργασία και το χρόνιο αίτημα των κατοίκων της περιοχής για την ίδρυση Ημιγυμνασίου να ικανοποιήσει, ώστε να μην αναγκάζονται να στέλνουν τα παιδιά τους εκτός του νησιού και επιβαρύνονται οικονομικά, όπως έκαμναν από το 1919, όταν ιδρύθηκε το εξατάξιο Γυμνάσιο της Καβάλας.

Εξάλλου από έγκυρες πηγές¹⁴ γνωρίζουμε ότι Θάσιοι μαθητές πριν ακόμη από το 1870 φοιτούσαν σε Γυμνάσια ελεύθερων περιοχών της Ελλάδας. Στην από 12-10-1862 επιστολή του ο προηγούμενος Διονύσιος Ξηροποταμινός¹⁵ διαβεβαιώνει τον παρὰλήπτη του (Παύλο) ότι ο γιος του Κων/νος θα εισαχθεί από τον ίδιο στο ελληνικό σχολείο που λειτουργούσε στο Άγιον Όρος –πρόκειται για την Αθωνιάδα Σχολή που λειτουργούσε στις Καρυές. Αργότερα συναντούμε Θάσιους μαθητές στα Γυμνάσια Σεργών, Θεσσαλονίκης, Τσοτυλίου, Μυτιλήνης, Σύρου, Πειραιά και Αθηνών¹⁶. Στην Καβάλα από το 1916 μέχρι το 1918 έχουμε βουλγαρική κατοχή και δεν λειτουργούσε τότε Γυμνάσιο, γι' αυτό και δε φοιτούσαν σ' αυτό Θάσιοι μαθητές. Μετά όμως, το 1919, ιδρύεται στην Καβάλα το πρώτο εξατάξιο Γυμνάσιο και απ' εδώ και πέρα αρχίζουν δειλά δειλά να προσέρχονται Θάσιοι

11. Γ. Αυγουστίδη, Η εγκατάσταση της εταιρείας Fr. Speidel στα Λιμενάρι. Το τέλος της ιστορίας ενός χωριού και η αρχή της δημιουργίας ενός άλλου, Θασιακά, τ. 9, σ. 36-55. Γ. Κρητικού, ό.π., σ. 424-425.

12. Ο κ. Κ. Χιόνης ανεβάζει τους εργάτες στον αριθμό των 2.000. Βλ. Κ. Χιόνη, Η Θάσος και η δράση των Θασίων κατά το Μακεδονικό αγώνα, Θασιακά, τ. 1, σ. 74.

13. Βαμβούρη Χ. - Τσέκου Φ., Εγκατάσταση προσφύγων στη Θάσο, Θασιακά, τ. 10, σ. 123-136.

14. Κ. Χιόνη, Η Παιδεία στη Θάσο κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, Θασιακά, τ. 7, σ. 437. Γ. Αυγουστίδη, Ανέκδοτα έγγραφα των ετών 1846-1903, Θασιακά, τ. 4, σ. 131-132. Δ. Στρατή, ό.π., σ. 231.

15. Γ. Αυγουστίδη, ό.π., σ. 131 και Δ. Στρατή, ό.π., σ. 231.

16. Κ. Χιόνη, Η Παιδεία στην Καβάλα 1864-1919, Καβάλα 1990, σ. 101-104. Δ. Θεοδορίδη, Θάσιοι μαθητές που φοίτησαν στο εξατάξιο Γυμνάσιο Καβάλας από το 1919-1940, Θασιακά, τ. 10, σ. 316.

μαθητές στο Γυμνάσιο Καβάλας¹⁷.

Αυτοί ήταν λίγοι σχετικά και, κυρίως, παιδιά των ευπορότερων οικογενειών, που είχαν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στα έξοδα φοίτησης και διαμονής. Ο αριθμός πάντως των Θασίων μαθητών που φοιτούσαν σε Γυμνάσια εκτός νησιού ήταν συγκριτικά μικρός και περιοριζόταν μόνο στα αγόρια.

3. Η ΣΤΕΓΑΣΗ ΤΟΥ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ-ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ

Σχετικά με την αρχική του στέγαση οι γνώμες δίστανται. Στη μνημονευθείσα επιστολή των Κοινοτικών Συμβουλίων και της Σχολικής Επιτροπής προς την ι. μονή Ιβήρων αναφέρεται ότι στεγάζεται στο κτίριο του Δημοτικού. «*Η Κοινότης ημών... ευρίσκεται σήμερον εις την ευχάριστον θέσιν να σεμνύνηται διά το μέγα σχολικόν κτίριόν της, εν τω οποίω στεγάζεται σήμερον πλήρες Δημοτικόν Σχολείον και Ημιγυμνάσιον...*». Από μαρτυρίες κατοίκων¹⁸ έχουμε την πληροφορία ότι στεγαζόταν σε παραλιακό κτίριο, πιθανόν κτίσμα του μετοχίου της ι. μονής Ιβήρων, που βρισκόταν δίπλα στην εκκλησία της Ευαγγελίστριας κοντά στη θάλασσα, όπου αργότερα λειτούργησε ταρσανάς. Η φαινομενική αντίθεση εξομαλύνεται, αν παραδεχθούμε ότι για μικρό χρονικό διάστημα, πιθανόν εξαμήνου, στεγάστηκε εκεί μέχρι να ολοκληρωθούν οι εργασίες στο αναγειρόμενο κτίριο του Δημοτικού και μετά την αποπεράτωση συστεγάστηκε με το Δημοτικό. Η ίδρυσή του πάντως ήταν ένα από τα σημαντικά γεγονότα του νησιού, αφού έδινε τη δυνατότητα σε όλους τους κατοίκους του νότιου τμήματος του νησιού να στείλουν τα παιδιά τους στο Ημιγυμνάσιο του τόπου τους.

4. ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΗΓΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΟ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΡΟΥ-ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ

Γραπτές πηγές που αναφέρονται στην ύπαρξη και λειτουργία του Ημιγυμνασίου Κάστρου Λιμεναριών Θάσου μέχρι σήμερα είχαμε τις εξής δύο:

α. Τη μοναδική γραπτή μαρτυρία από τη μνημονευθείσα επιστολή που έστειλαν τα Κοινοτικά Συμβούλια Κάστρου-Λιμεναριών και η Σχολική Επιτροπή στην ι. μονή των Ιβήρων, με την οποία ζητούσαν 350 καστανιές¹⁹ μήκους 1,50 μ. διαστάσεων

17. Περισσότερα για τους Θάσιους μαθητές που φοίτησαν στο Γυμνάσιο Καβάλας βλ. Δημ. Θεοδορίδη, ό.π., σ. 316 εξ.

18. Ο αιρετός πρόεδρος Χατζής Νικόλαος του Ιωάννη μας έδωσε την πληροφορία ότι το Ημιγυμνάσιο στεγαζόταν απέναντι από την εκκλησία της Ευαγγελίστριας «*εγγύς του κύματος*» στο ισόγειο ενός παλιού κτηρίου, το οποίο αργότερα έγινε ναυπηγείο. Θυμάται μάλιστα ότι οι μαθητές του Ημιγυμνασίου έπαιζαν στην αμμουδιά μπάλα με ένα κουτί.

19. Ι. Γόρδου-Τσιλογεώργη, ό.π., σ. 217. Βλ. και Δ. Στρατή, ό.π., σ. 103 και Γ. Κρητικού, ό.π., σ. 429.

10X10 για την περιφράξη του προαύλιου χώρου του νεόδμητου κτιρίου, στο οποίο συστεγαζόταν το Δημοτικό και το Ημιγυμνάσιο. Σύμφωνα με την επιστολή ήταν «εκτισμένον εις το μέσον της απ' αλλήλων αποστάσεως των δύο συνοικισμών Κάστρου και Λιμεναρίων, δεκάλεπτον απεχόντων αλλήλων, ανηγέρθη δαπάναις της φιλοτίμου και φιλοπροόδου Κοινότητος ημών, τυγχάνον δε το μεγαλύτερον και περικαλλέστερον των σχολικών κτιρίων της νήσου, έχον μήκος 24 μέτρων και πλάτος 18». Στην επιστολή αυτή ρητά αναφέρεται ότι «από του παρελθόντος έτους (1922), (αφού η επιστολή στάλθηκε στις 20 Ιουλίου 1923) ήρξατο λειτουργοίν εν τω Διδασκτηρίω και Ημιγυμνάσιον, μέλλον ήδη να εξυπηρετήση άριστα τας εις παιδευτικάς ανάγκας των $\frac{3}{4}$ του πληθυσμού της ημετέρας νήσου, ήτοι των πλησιοχώρων Κοινοτήτων Θεολόγου, Μαριών, Καλλιράχης, Σωτήρος και Καζαβητίου».

β. Την προσωπική μαρτυρία του γραμματέα της Κοινότητας Θεολόγου Κων/νου Τσιάτα²⁰, ο οποίος αποφοίτησε από την Γ' τάξη του Ημιγυμνασίου το 1925 με το υπ' αριθ. 3/25-6-1925 ενδεικτικό προαγωγής στην Δ' τάξη με βαθμό και διαγωγή «λίαν καλώς» 8½.

γ. Τύχη αγαθή, βρέθηκαν δύο βασικά βιβλία της λειτουργίας του Ημιγυμνασίου, το «Μαθητολόγιον» και ο «Γενικός Έλεγχος». Τα βιβλία αυτά που διατηρούνται σε άριστη κατάσταση βρίσκονται στα Γ.Α.Κ., Αρχεία Ν. Καβάλας. Τα έθεσε στη διάθεσή μου για έρευνα και δημοσίευση ο προϊστάμενος των Αρχείων, αγαπητός συνάδελφος κ. Λυκουρίνος Κυριάκος, τον οποίο και από τη θέση αυτή ευχαριστώ θερμά για όλες του τις διευκολύνσεις.

Το αρχειακό αυτό υλικό καθώς και οι προφορικές πληροφορίες συγγενών των μαθητών/τριών που φοίτησαν στο Ημιγυμνάσιο Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου αποτέλεσαν τις βασικές πηγές μου για τη σύνταξη της ανακοίνωσής μου αυτής.

5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ «ΜΑΘΗΤΟΛΟΓΙΟΥ» ΤΟΥ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ

Το «Μαθητολόγιον» του Ημιγυμνασίου βρίσκεται στα Γ.Α.Κ., Αρχεία Ν. Καβάλας, με αριθ. ΑΒΕ 34, Εκπ. 5.01 και ΣΑΕ 2. Είναι ο ίδιος τύπος του βιβλίου που χρησιμοποιούσαν όλα τα Ημιγυμνάσια της πατρίδας μας του εκδοτικού οίκου Δ. και Π. Δημητράκου - Αθήναι αριθ. 22. Είναι διαστάσεων 33X43 και έχει χοντρά εξώφυλλα και ετικέτα με την καλλιγραφημένη επιγραφή: «Μαθητολόγιον του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου αρχόμενον από του σχολικ. έτους 1922-1923».

Οι δυο πρώτες σελίδες είναι λευκές. Κάθε αριθμημένη σελίδα περιλαμβάνει και τα δυο φύλλα του βιβλίου. Στην 1η σελίδα στο επάνω περιθώριο φέρει την καλλι-

20. Κ.Δ. Τσιάτα, Το χρονικό ιδρύσεως και λειτουργίας των Γυμνασίων της Θάσου, Θασιακά, τ. 3, σ. 79 κ.ε.

γραφικά γραμμένη επιγραφή: «*Ημιγυμνάσιον Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου*». Ακριβώς κάτω από τη λέξη **Μαθητολόγιον** με κεφαλαία γράμματα, που πιάνει και δυο φύλλα και συμπληρώνεται με τη χειρόγραφη φράση: «*Μονοτάξιον Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου*». Πάνω δεξιά σημειώνεται το «*σχολικόν έτος 1922-23*».

Και στα δυο φύλλα του «Μαθητολογίου» υπάρχει έντυπη γραμμογράφηση με τις στήλες: *αἰξ.*, *αριθ.*, *όνομα και επώνυμο μαθητού*, *ηλικία*, *τόπος γεννήσεως και διαμονής*, *Δήμιος ή Κοινότης όπου είναι εγγεγραμμένος ο μαθητής*, *αἰξ.*, *αριθ.*, *Δήμιον ή Κοινότης*, *έτος γεννήσεως*, *θηρησκεία*, *επάγγελμα πατρός*, *χρονολογία εγγραφής*, *τίτλος εγγραφής πιστοποιητικού*, *σχολείο από το οποίο προέρχεται*, *τάξις όπου ενεγράφη*, *παρατηρήσεις*. Ακολουθεί η καταγραφή στην Πρώτη τάξη δέκα μαθητών με όλα τα στοιχεία τους καταγεγραμμένα. Προτάσσονται οι 3 θήλεις και ακολουθούν οι 7 άρρενες, δείγμα της ευγένειας και ευκαισθησίας τού συντάκτη. Από κάτω στην αριστερή πλευρά υπάρχει το εξής κείμενο του δ/ντή Ι. Μεταξά, το οποίο κρύβει την αισιοδοξία του και την ελπίδα του να γίνει το Ημιγυμνάσιο εξατάξιο: «*Το πρώτον εφέτος ελειτούργησεν και ως εκ τούτου είναι και μονοτάξιον. Μεγάλοι όμως ελπίδες ίνα από έτους εις έτος αποβή και εξατάξιον πλήρες, διότι δύνανται να προσέρχωνται ενταύθα μαθηταί από τας πέριξ ετέρας έξι Κοινότητας εχούσας συγκοινωνίαν εύκολον και πλουσίαν. Απαιτείται όμως να γίνη η μελετηθείσα και προταθείσα τω Σ. Υπουργ. (υπ' αριθ. 88) επέκτασις της οικοδομής*». Υπογραφή *Ι. Μεταξάς*.

Στη δεξιά πλευρά υπάρχει το κλείσιμο: «*Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 30 Ιουνίου 1923. Ο Διευθυντής του Μονοταξίου Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου δευτεροβάθμιος διδάσκαλος, πρόσφυξ εκ Περιστάσεως Ανατ. Θράκης του Νομού Καλλιπόλεως*» και υπογραφή *Ι. Μεταξάς*.

Στο υπόλοιπο της 1ης σελίδας καταγράφεται το «*Βον σχολικόν έτος (1923-1924)*» με τα ονοματεπώνυμα των μαθητών, 11 της Πρώτης τάξης και 5 της Δευτέρας. Προτάσσεται μια γραπτή δικαιολογία που απλώνεται και στις δυο όψεις για τη μη εγγραφή όλων των μαθητών της Δευτέρας τάξης. Γράφει: «*Κατά το έτος τούτο κατόπιν αιτήσεως του Κοινοτικού Συμβουλίου προς το Σ. Υπουργείον και της παρ' αυτού αποσταλείσης αιτήσεως υπ' αριθ. 31277 και ημερομηνία 24 Ιουλίου και έπειτα πάλιν δινάμει του υπ' αριθ. πρωτοκόλλου Σχολής 124 και 134 τηλεγραφικών διαταγών του κ. Γενικού Επιθεωρητού εκ Θεσσαλονίκης κατήρτισα και Βαν τάξιν, εγγραφέντων εν αυτή 5 μαθητών μόνον· εν μέρει η επιβράδυνσις των ανωτέρω τηλεγραφημάτων συνετέλεσεν εις το ν' απομακρυνθώσιν τινές των μαθητών της Β' επιδοθέντες εις εργασίας. Διετάχθην δε, ίνα μέχρις αφίξεως και ετέρου συναδέλφου, ον εξήτησα, διδάσκω μόνος μου αμφοτέρας τας τάξεις κατά πρόγραμμα, όπερ υπέβαλον τη Γενική Επιθεωρήσει υπ' αριθ. πρωτ. σχολής 137β'»* Στη δεξιά πλευρά υπάρχει το κλείσιμο: «*Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 8 Οκτωβρίου 1923. Ο Διευθυντής*

και μόνος διδάσκαλος αμφοτέρων των τάξεων Ι. Μεταξάς».

Στη 2η σελίδα στο επάνω περιθώριο υπάρχει η επιγραφή: «Σχολικόν έτος 1924-1925 Τριτάξιον Ημιγυμνάσιον Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου». Καταγράφονται οι μαθητές κατά τάξη, 9 στην Πρώτη, 10 στη Δευτέρα, 7 στην Τρίτη με όλα τα στοιχεία τους. Και κλείνεται: «Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 15 Οκτωβρίου 1924. Ο Διευθυντής του Τριταξίου Ημιγυμνασίου Μ. Νικολαΐδης».

Ακουλουθεί «το σχολικόν έτος 1925-26» με την εγγραφή 14 μαθητών στην Πρώτη τάξη, 7 στη Δευτέρα και 8 στην Τρίτη, που καταγράφονται στην 3η σελίδα και υπάρχει το ίδιο κλείσιμο: «Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 15 Οκτωβρίου. Ο Διευθυντής του Τριταξίου Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου Μ. Νικολαΐδης».

Στο υπόλοιπο της 3ης σελίδας αρχίζει «το σχολικόν έτος 1926-1927» και συνεχίζεται στην 4η σελίδα. Καταγράφονται στην Πρώτη τάξη 18 μαθητές, στη Δευτέρα 11 και στην Τρίτη 4. Στις παρατηρήσεις υπάρχουν τα ποσά των εκπαιδευτικών τελών που κατέβαλαν οι μαθητές για τα τρία τρίμηνα. Και κλείνεται: «Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 30 Οκτωβρίου 1926. Ο Διευθυντής του Τριταξίου Ημιγυμνασίου Λιμεναρίων Θάσου Μ. Νικολαΐδης».

Στη σελ. 5 στο επάνω περιθώριο υπάρχει η επιγραφή: «Σχολικόν έτος 1927-1928». Καταγράφονται στην Πρώτη τάξη 8, στη Δευτέρα 6 και στην Τρίτη 5. Στις παρατηρήσεις υπάρχουν πάλι τα ποσά των εκπαιδευτικών τελών των μαθητών για τα τρία τρίμηνα και το ίδιο κλείσιμο: «Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 15 Νοεμβρίου 1927. Ο Διευθυντής του «Ημιγυμνασίου» Μ. Νικολαΐδης».

Στη σελίδα 6 επάνω υπάρχει η επιγραφή: «Σχολικόν έτος 1928-1929». Καταγράφονται στην Πρώτη τάξη 10, στη Δευτέρα 5 και στην Τρίτη 2 μόνο μαθητές. Στο τέλος αναγράφεται: «Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 6 Νοεμβρίου 1928. Ο Διευθυντής του «Ημιγυμνασίου» Μ. Νικολαΐδης».

Εδώ σταματάει το «Μαθητολόγιον». Ήταν φαίνεται και η τελευταία σχολική χρονιά κατά την οποία λειτούργησε το Ημιγυμνάσιο. Δυστυχώς δεν αναφέρεται καμιά απολύτως παρατήρηση για την τύχη του σχολείου, γεγονός που δείχνει ότι δε φαινόταν ότι μπορούσε να παύσει η λειτουργία του.

6. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ «ΜΑΘΗΤΟΛΟΓΙΟΝ» ΤΟΥ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ

Από τη μελέτη των σελίδων του «Μαθητολογίου» διαπιστώνουμε τα εξής:

Ι. Παρατηρούμε ότι το σχολείο ιδρύθηκε για να εξυπηρετήσει τις έξι Κοινότητες, Κάστρου (Καλυβίων ή «Μέσης») - Λιμεναρίων, Θεολόγου, Μαριών, Καζαβητίου, Καλλιράχης, Σωτήρος. Δυστυχώς οι Κοινότητες αυτές πλην των Λιμεναρίων-Κάστρου και Θεολόγου δεν ανταποκρίθηκαν στους στόχους του Ημιγυμνασίου και δεν το αγκάλιασαν όσο έπρεπε.

Στο συγκεντρωτικό πίνακα Ι του Παραρτήματος φαίνεται καθαρά η ανταπόκριση σε μαθητικό δυναμικό των Κοινοτήτων. Μόνο τα Καλύβια (Κάστρο), τα Λιμενάκια και ο Θεολόγος στήριξαν και επάνδρωσαν το Σχολείο. Οι άλλες Κοινότητες δεν ανταποκρίθηκαν καθόλου, για να μην πούμε ότι το υπέσκαπταν και το πολέμησαν είτε από αντιζηλία για την έδρα είτε από τη μη ύπαρξη τακτικής συγκοινωνίας, με άμεσο αποτέλεσμα το κλείσιμο του σχολείου.

Οι περισσότεροι μαθητές προέρχονταν από τα Λιμενάκια και το Κάστρο (Καλύβια), λίγοι από το Θεολόγο και ελάχιστοι από τις Μαριές, Καλλιράχη και το Σωτήρος. Η κίνηση των μαθητών και η καταγωγή τους κατά το σχολικό έτος έχει ως ακολούθως:

α. Σχολικό έτος 1922-23

Φοίτησαν στην Α΄ Τάξη 10· άρρενες 7, θήλεις 3. Από αυτούς 5 κατάγονταν από τα Λιμενάκια, 4 από το Κάστρο και 1 από το Θεολόγο.

β. Σχολικό έτος 1923-1924

Γράφτηκαν συνολικά στην Α΄ Τάξη 11· άρρενες 11, θήλεις 0. Από αυτούς 7 κατάγονταν από τα Λιμενάκια, 1 από το Κάστρο, 1 από το Θεολόγο, 1 από τα Καλύβια και 1 από τις Μαριές. Στη Β΄ Τάξη γράφτηκαν 5· άρρενες 4, θήλεις 1. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 2, από το Θεολόγο 2 και από τα Καλύβια 1.

γ. Σχολικό έτος 1924-1925

Γράφτηκαν στην Α΄ τάξη 9· άρρενες 6, θήλεις 3. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 4, από το Κάστρο 2, από την Ποταμιά 1, από το Καζαβήτι 1 και από το Χαράκι 1. Στη Β΄ τάξη γράφτηκαν 10· άρρενες 10, θήλεις 0. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 7, από το Κάστρο 2 και από τις Μαριές 1. Στη Γ΄ τάξη γράφτηκαν 7· άρρενες 5, θήλεις 2. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 3, από το Κάστρο 2, από το Θεολόγο 2.

δ. Σχολικό έτος 1925-1926

Γράφτηκαν στην Α΄ τάξη 14· άρρενες 12, θήλεις 2. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 6, από το Κάστρο 3, από το Σωτήρος 2, από την Ποταμιά 1, από τις Μαριές 1 και από το Χαράκι 1. Στη Β΄ τάξη γράφτηκαν 7· άρρενες 6, θήλεις 1. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 3, από το Κάστρο 2, από την Ποταμιά 1 και από το Χαράκι 1. Στη Γ΄ τάξη γράφτηκαν 8· άρρενες 8, θήλεις 0. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 5, από το Θεολόγο 1, από το Κάστρο 1, από τις Μαριές 1.

ε. Σχολικό έτος 1926-1927

Γράφτηκαν στην Α΄ τάξη 18· άρρενες 14, θήλεις 4. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 4, από το Κάστρο 4, από το Θεολόγο 4, από το Χαράκι 2, από το Σωτήρος 1, από την Καισάρεια 1, από τις Μαριές 1, από την Παναγία 1. Στη Β΄ τάξη γράφτηκαν 11· άρρενες 9, θήλεις 2. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάκια 5, από το Κάστρο 2, από το Σωτήρος 2, από την Καλλιράχη 1, από τις Μαριές 1. Στη

Γ' τάξη γράφτηκαν 4· άρρενες 3, θήλεις 1. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενά-
ρια 3 και από το Χαράκι 1.

στ. Σχολικό έτος 1927-1928

Γράφτηκαν στην Α' τάξη 8· άρρενες 7, θήλεις 1. Από αυτούς κατάγονταν από τα
Λιμενάρια 4, από το Θεολόγο 2, από το Χαράκι 1 και από την Καισάρεια 1. Στη Β'
τάξη γράφτηκαν 6· άρρενες 4, θήλεις 2. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάρια
3, από το Θεολόγο 2, από την Παναγία 1. Στην Γ' γράφτηκαν 5· άρρενες 5, θήλεις 0.
Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενάρια 2, από τις Μαριές 1, από το Κάστρο 2.

ζ. Σχολικό έτος 1928-1929

Γράφτηκαν στην Α' τάξη 10· άρρενες 10, θήλεις 0. Από αυτούς κατάγονταν από
τα Λιμενάρια 6, από το Κάστρο 2, από το Καζαβήτι 1 και από το Θεολόγο 1. Στη
Β' τάξη γράφτηκαν 5· άρρενες 5, θήλεις 0. Από αυτούς κατάγονταν από τα Λιμενά-
ρια 3 από το Θεολόγο 2. Στη Γ' τάξη γράφτηκαν 2· άρρενες 1, θήλεις 1. Από αυτούς
κατάγονταν από τα Λιμενάρια και οι 2.

II. Στη στήλη «επάγγελμα πατρός» καταγράφονται τα διάφορα επαγγέλματα
των γονέων και μαθητών (βλ. Πίνακα II). Την πρώτη χρονιά έστειλαν τα παιδιά
τους στο Ημιγυμνάσιο ο γραμματέας της Κοινότητας Λιμεναρίων, 3 έμποροι, 3
κτηματίες, 2 πλοίαρχοι και 1 εργάτης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τις επόμενες χρονιές
έστειλαν τα παιδιά τους, μόλις αποφοίτησαν από το Δημοτικό, στο Ημιγυμνάσιο
Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου ο διδάσκαλος του Δημ. Σχολείου Κυπάρισσος Γεωρ-
γιάδης, ο ιερέας των Λιμεναρίων Παπακωνσταντίνου, ο ιατρός Αύγουστος Ανα-
στασιάδης²¹. Οι περισσότεροι γονείς ήταν κτηματίες, έμποροι, πλοίαρχοι, εμπορο-
πλοίαρχοι. Λίγοι ήταν οι ξυλέμποροι, ξυλουργοί, λατόμοι, γεωργοί, υποδηματο-
ποιοί, καπνεργάτες, εργάτες, ένας λεπτουργός, ένας κρεοπώλης, ένας παντοπώλης,
ένας καφεπώλης, ένας κτίστης. Αξίζει να σημειωθεί ότι αρκετοί μαθητές του Ημι-
γυμνασίου ήταν ορφανοί.

Τα επαγγέλματα δείχνουν τη σύνθεση του πληθυσμού της περιοχής. Τα Καλύβια
(«Μέση») και τα Λιμενάρια εξελίσσονταν σε αστικές περιοχές, όπως είναι σήμερα.

III. Από τη στήλη «τόπος καταγωγής» φαίνεται ότι στο Ημιγυμνάσιο Κάστρου-
Λιμεναρίων Θάσου φοίτησαν και 7 μαθητές από το Χαράκι της Ανατολικής Θρά-
κης και 1 από την Καισάρεια. Αυτό δείχνει τη φλογερή αγάπη για τη μόρφωση που
είχαν οι πρόσφυγες. Αν και είχαν υποστεί όλες εκείνες τις περιπέτειες και κακου-
χίες, που τους απογύμνωσαν από τα βασικά υλικά αγαθά, αν και είχαν ξεριζωθεί
κυριολεκτικά από τις εστίες τους, βρήκαν τη δύναμη να στείλουν τα παιδιά τους να
σπουδάσουν στο Ημιγυμνάσιο.

IV. Από τα ονοματεπώνυμα των μαθητών παρατηρούμε ότι υπάρχει συνέχεια
στο γενεαλογικό δένδρο πολλών οικογενειών, αφού τα επίθετά τους εξακολουθούν

21. Γ. Αυγουστίδη, βλ. σημ. II και 12 αυτής της ανακοίνωσης.

να υπάρχουν ακόμη και σήμερα. Επίσης και σπάνια και κάπως παράξενα γυναικεία ονόματα, όπως Λασκαρούδα, Χιόνα, Αλκμήνη κλπ., τα οποία χρησιμοποιούνται και σήμερα.

V. Σχετικά με το θρήσκευμα όλοι οι μαθητές είναι χριστιανοί ορθόδοξοι. Αυτό είναι μια απόδειξη ότι ο προτεσταντισμός που είχε επιχειρηθεί με τους δασκάλους αποφοίτους της Σχολής Μαρούλη²² Σερρών τα προηγούμενα χρόνια, από το 1885, δεν ευδοκίμησε καθόλου. Άλλωστε η Θάσος ξει²³ στη σκιά του Αγίου Όρους. Όλες οι ι. μονές του Αγίου Όρους είχαν μετόχια στη Θάσο και η θρησκευτικότητα των κατοίκων της επηρεάστηκε κατά μεγάλο βαθμό από την αγιώνυμη μοναστική πολιτεία.

VI. Ως προς την ηλικία οι πρώτοι μαθητές ήταν συνομήλικοι, 4 δεκατεσσάρων χρόνων, 4 δεκαπέντε, 1 δεκατριών και 1 δώδεκα, μολονότι θα περίμενε κανένας να εγγραφούν και μεγαλύτεροι στην ηλικία μαθητές, μια και τους δινόταν η ευκαιρία να εγγραφούν στο Ημιγυμνάσιο του τόπου τους.

VII. Από τη στήλη των «παρατηρήσεων» πληροφορούμαστε ότι στην Καβάλα λειτουργεί ιδιωτικό Λύκειο του Καρυωτάκη, αφού ο Δημήτριος Σταματέκος του Αναστασίου μετενεγράφη σ' αυτό. Επίσης η μετεγγραφή του μαθητή Γεωργίου Μπάκα του Ιωάννου της Γ' τάξης του σχολικού έτους 1924-25, που έγινε με εντολή του Γενικού Επιθεωρητού από το εξατάξιο Γυμνάσιο Δράμας στο Ημιγυμνάσιο Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου, δείχνει το «ισόκυρον» και «ισοδύναμον» του Ημιγυμνασίου Κάστρου Λιμεναρίων Θάσου με τα άλλα Γυμνάσια της χώρας.

VIII. Εκείνο που παρατηρεί κανείς είναι η υπευθυνότητα στην καταγραφή των στοιχείων, μια και το «Μαθητολόγιον» είναι το βασικό βιβλίο στη λειτουργία του Σχολείου. Δεν υπάρχει στήλη κενή ούτε κανένα λάθος στην καταγραφή. Όλα καταγράφονται προσεκτικά και καλλιγραφημένα και είναι ευανάγνωστα.

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ «ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ» ΤΟΥ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ

Ο «Γενικός Έλεγχος» του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου είναι διαστάσεων 33x41 εκ. Έχει χοντρά και σκληρά εξώφυλλα και στην πρώτη όψη ετικέτα με την παρακάτω καλλιγραφικά γραμμένη επιγραφή: «Γενικός Έλεγχος του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου αρχόμενος από του σχολικ. έτους 1922-1923». Είναι έκδοση του βιβλιοπωλείου Μ. Τριανταφυλλίδη και Σία Θεσσαλονίκης. Τον ίδιο τύπο χρησιμοποιούσαν όλα τα εξατάξια και τριτάξια Γυμνάσια

22. Κ. Χιόνη, Η παιδεία στη Θάσο, Θασιακά, τ.7, σ. 442. Βλ. και Κυριάκου Λικουρίνου, Η πολιτική κατάσταση του 1885 στη Θάσο, Θασιακά, τ. 6, σ. 122.

23. Νικολάου Αν. Μιχαλόπουλου, Ανέκδοτες ιεροσφράγιστες μοναστηριακές αποδείξεις (ενδείξεις) ιερών μονών του Αγίου Όρους προς τους κατοίκους της Θάσου, Θασιακά, τ. 10, σ. 485-501.

του Κράτους. Βρίσκεται στα Γ.Α.Κ., Αρχαία Νομού Καβάλας, με τα στοιχεία: ΑΒΕ 34, ΑΡΧΕΙΟ Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου, ΣΑΕ 1.

Στα φύλλα του «Γενικού Ελέγχου» υπάρχει έντονη γραμμογράφηση με τις στήλες: αριθ. ελέγχου, αρ. μαθητολογίου, τάξεις, όνομα και επώνυμον μαθητού, ηλικία, πατρίς, επάγγελμα πατρός και τα μαθήματα: Ελληνικά, Θρησκευτικά, Ιστορία, Αριθμητική, Γεωμετρία, Φ. Ιστορία, Γαλλικά, Νεοελληνικά, Έκθεση Ιδεών ή Συνθέσεις, Γυμναστική, Καλλιγραφία, Ιχνογραφία, Ωδική, απουσίες περιόδων, το όλον απουσίες, γενικός βαθμός, διαγωγή, σημειώσεις.

Στην 1η σελίδα και στο επάνω περιθώριο υπάρχει η επιγραφή με καλλιγραφικά γράμματα: «*Ημιγυμνάσιον Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ*» και δεξιά «*Σχολικόν έτος 1922-1923*». Στη συνέχεια καταγράφονται οι πρώτοι 10 μαθητές/τριες, ήτοι άρρενες 7, θήλεις 3 με όλα τα στοιχεία τους επιμελώς καταγραμμένα, τα οποία και συμφωνούν απόλυτα με αυτά του «Μαθητολογίου». Προτάσσονται τα κορίτσια, δείγμα ευγένειας και ευαισθησίας του συντάκτη. Υπάρχει η αναλυτική τους βαθμολογία σε όλα τα μαθήματα της κλίμακας 1-10, ο ετήσιος γενικός βαθμός, το σύνολο των απουσιών και η διαγωγή τους. Από αυτούς ο Νικόλαος Λορ. Λορέντζος απεσύρθη γρήγορα. Οι υπόλοιποι 9 προήχθησαν με βαθμολογία «Λίαν Καλώς» 8, «Καλώς» 1 και διαγωγή Κοσμιωτάτη 5, Λίαν καλή 3, Καλή 1.

Στη δεξιά πλευρά υπάρχει η σημείωση «*το πρώτον εφέτος ελειτούργησεν ως εκ τούτου είναι και Μονοτάξιον*». Στη μέση υπάρχει το κλείσιμο: «*Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 30 Ιουνίου 1923*» και τίθεται η σφραγίδα του σχολείου, ενώ στη δεξιά πλευρά αναγράφεται η σημείωση: «*Ο διευθυντής του Μονοταξίου Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου δευτεροβάθμιος διδάσκαλος, πρόσφυξ εκ Περιστάσεως Α. Θράκ. Νομού Καλλιπόλεως Ι. Μεταξάς*».

Στο υπόλοιπο μισό της 1ης σελίδας καταγράφεται το «*Βον Σχολικόν έτος (1923-1924)*» με την προτασόμενη παρατήρηση «*κατά το Βον τούτο σχολικόν έτος (1923-1924) κατηρίσθη και Β' τάξεις του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου κατά τα αναγραφόμενα εν τη 1η σελίδι του Μαθητολογίου του ιδίου τούτου Ημιγυμνασίου, (άτινα αναγίνωσκε)*».

Ακολουθούν «*οι εγγραφέντες εν τη Α'*» 11 συνολικά μαθητές, άρρενες 11, θήλεις 0 με την αναλυτική τους βαθμολογία. Στη δεξιά πλευρά υπάρχει η καλλιγραφημένη παρατήρηση για τα μαθήματα Γυμναστική, Καλλιγραφία, Ιχνογραφία και Ωδική ότι «*τα λοιπά ταύτα μαθήματα δεν εδιδάχθησαν επισταμένως*», πιθανόν γιατί ο ίδιος έτσι εξοικονομούσε τις ώρες για τη διδασκαλία των μαθημάτων της Β' Τάξης. Από τους εγγραφέντες προήχθησαν οι 10. Απ' αυτούς πήραν άριστα 2, Λίαν Καλώς 1, Καλώς 5, Σχεδόν Καλώς 2, ενώ ο Σταματέκος Δημήτριος πήρε μετεγγραφή. Η διαγωγή τους ήταν Αρίστη 3, Λίαν Καλή 4, Καλή 3.

Στο πρώτο μισό της 2ης σελίδας καταγράφονται «*οι εγγραφέντες εν τη Β'*» συ-

νολικά 5, άρρενες 4, θήλεις 1, οι οποίοι προήχθησαν άπαντες. Άριστα 1, Λίαν Καλώς 4, με διαγωγή Αρίστη 2, Λίαν Καλή 1 και Καλή 2. Ακολουθεί η παρατήρηση για την πρόοδο: «*Ητοι γενικώς η πρόοδος υπήρξεν λίαν ευχάριστος, καθ' ότι εις μεν ηξιώθη του βαθμού άριστα, οι άλλοι τέσσαρες το πρώτον και δεύτερον Λίαν Καλώς*» και το γνωστό κλείσιμο: «*Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 20 Ιουνίου 1924. Ο Διευθυντής του Μονοταξίου Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου και μόνος διδάσκαλος αμφοτέρων των τάξεων πρόσφυξ εκ Περιστάσεως Ανατολ. Θράκης Νομού Καλλιπόλεως Ι. Μεταξάς*».

Στο δεύτερο μισό της σελίδας καταγράφεται το «Γ' Σχολικόν έτος (1924-1925)». Προτάσσεται η επιγραφή: «*Κατά το Γον τούτο σχολικόν έτος κατηρτίσθη και Γη Τάξις του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου υπό την διεύθυνσιν του κ. Μιχ. Νικολαΐδου, πρόσφυγος εκ Σμύρνης, τέως διευθυντού της Ευαγγελικής σχολής Φασουλά*». Στη συνέχεια καταγράφονται «*οι εγγραφέντες εν τη Α'*» που ανέρχονται στους 9, ήτοι άρρενες 6, θήλεις 3. Από αυτούς απεσύρθησαν 2 και προήχθησαν 7. Έλαβαν Λίαν Καλώς 6, Καλώς 1 και διαγωγή Αρίστη 1, Λίαν Καλώς 6. Ακολουθούν «*οι εν τη Β'*» συνολικά 10, ήτοι άρρενες 10, θήλεις 0. Από αυτούς απεσύρθησαν 3, προήχθησαν και έλαβαν Άριστα 2, Λίαν Καλώς 1, Καλώς 2, Σχεδόν Καλώς 2 και διαγωγή Άριστα 2, Λίαν Καλώς 1, Καλώς 1, σχεδόν Καλή 3. Συνεχίζεται στην 3η σελίδα «*οι εν τη Γ'*» συνολικά 7, ήτοι άρρενες 5, θήλεις 2. Από αυτούς απεσύρθη 1 και προήχθησαν 6. Έλαβαν Άριστα 2, Λίαν Καλώς 4, και διαγωγή Αρίστη 4, Λίαν Καλή 2. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μαθητές της Γ' τάξης αντί για Γεωμετρία και Γεωγραφία διδάσκονταν το μάθημα των Λατινικών. Ακολουθεί το γνωστό κλείσιμο: «*Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 25 Ιουνίου 1925. Ο Διευθυντής του Ημιγυμνασίου Μ. Νικολαΐδης*».

Στο υπόλοιπο της 3ης σελίδας αναγράφεται το «*Δον Σχολικόν έτος (1925-1926)*» «*οι εγγραφέντες εν τη Α'*», που ήσαν συνολικά 14, ήτοι άρρενες 12, θήλεις 2. Προήχθησαν άπαντες και έλαβον Λίαν Καλώς 3, Καλώς 8, Σχεδόν Καλώς 3, με διαγωγή Αρίστη 3, Λίαν Καλή 3, Καλή 6 και Σχεδόν Καλή 2. Στην 4η σελίδα καταγράφονται «*οι εγγραφέντες εν τη Β'* τάξει», που ήσαν συνολικά 7, ήτοι άρρενες 6, θήλεις 1. Προήχθησαν άπαντες και έλαβον Λίαν Καλώς 6, Σχεδόν Καλώς 1, με διαγωγή Αρίστη 1, Λίαν Καλώς 6. Και «*οι εγγραφέντες εν τη Γ'* τάξει», που ήσαν συνολικά 8, ήτοι άρρενες 8, θήλεις 0. Προήχθησαν 8 και έλαβον Άριστα 1, Λίαν Καλώς 2, Καλώς 3, Μετρίως 2 με διαγωγή Αρίστη 1, Λίαν Καλή 2, Καλή 3, Σχεδόν Καλή 1, Μετριοτάτη 1.

Στην 5η σελίδα καταγράφονται και οι τρεις τάξεις του «*σχολικού έτους 1926-1927*». «*Οι εγγραφέντες εν τη Α' Τάξει*» ήσαν συνολικά 17, ήτοι άρρενες 13, θήλεις 4. Απεσύρθησαν 1 και προήχθησαν 16. Έλαβαν Άριστα 1, Λίαν Καλώς 4, Καλώς 6, Σχεδόν Καλώς 2, Μετρίως 3 με διαγωγή Αρίστη 6, Λίαν Καλώς 3, Καλώς 7. «*Οι εν τη Β' Τάξει*» ήσαν συνολικά 4, ήτοι άρρενες 3, θήλεις 1. Προήχθησαν άπαντες και

έλαβαν Λίαν Καλώς 2, Καλώς 2, με διαγωγή Αρίστη 1, Λίαν Καλώς 1, Καλώς 2. Ακολουθεί το γνωστό κλείσιμο: «*Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 25 Ιουνίου 1927. Ο Διευθυντής του Ημιγυμνασίου Μ. Νικολαΐδης*».

Στην 6η σελίδα καταγράφονται οι εγγραφέντες το «*σχολικό έτος 1927-1928*». «*Οι εγγραφέντες εν τη Α΄ τάξει*» ήσαν συνολικά 7, ήτοι άρρενες 7, θήλεις 0. Προήχθησαν 7 και έλαβαν Άριστα 2, Καλώς 4, Σχεδόν Καλώς 1, με διαγωγή Αρίστη 3, Λίαν Καλή 1, Καλή 3, σχεδόν Καλή 1. «*Οι εγγραφέντες εν τη Β΄ τάξει*» ήσαν συνολικά 6, ήτοι άρρενες 4, θήλεις 2. Προήχθησαν άπαντες και έλαβαν Άριστα 3, Λίαν Καλώς 1, Καλώς 2, με διαγωγή Αρίστη 3, Λίαν Καλή 1, Καλή 2. «*Οι εγγραφέντες εν τη Γ΄ τάξει*» ήσαν συνολικά 5, ήτοι άρρενες 5, θήλεις 0. Προήχθησαν άπαντες και έλαβαν Λίαν Καλώς 2, Καλώς 2, Σχεδόν Καλώς 1, με διαγωγή Λίαν Καλή 1, Καλή 4. Ακολουθεί το γνωστό κλείσιμο: «*Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 25 Ιουνίου 1928. Ο Διευθυντής του Ημιγυμνασίου Μ. Νικολαΐδης*». (τ. σφρ.)

Σε κάθε σελίδα υπάρχει η θεώρηση από το Γενικό Επιθεωρητή που έχει τον τύπο: «*Εθεωρήθη | εν Καβάλα τη 15 Μαρτίου 1929 | Ο | Γενικός Επιθεωρητής | Παπαρηγοριάδης (;)*». (τ. σφρ.)

Εδώ τελειώνει ο «Γενικός Έλεγχος». Δεν περιλαμβάνει τους εγγραφέντες μαθητές/τριες του σχολικού έτους 1928-29, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στο «*Μαθητολόγιο*». Πιθανόν να μην πρόλαβε ο Διευθυντής να τον συμπληρώσει, μια και ο «Γενικός Έλεγχος» συμπληρώνεται κατά μήνα Ιούνιο.

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ «ΓΕΝΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ» ΤΟΥ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΘΑΣΟΥ

Εξετάζοντας λεπτομερειακά το «Γενικό Έλεγχο» παρατηρούμε ότι:

α. Όλα τα στοιχεία των μαθητών/τριών είναι καλλιγραφικά και ορθογραφικά καταγραμμένα, ευανάγνωστα, χωρίς παραλείψεις και συμφωνούν απόλυτα με αυτά του «*Μαθητολογίου*». Η μόνη διαφορά «*Μαθητολογίου*» και «Γενικού Ελέγχου» υπάρχει στο έτος 1926-27. Το «*Μαθητολόγιο*» στην Α΄ τάξη συμπεριλαμβάνει και τον Σταύρο Αναστ. Σταματέκο, ενώ ο «Γενικός Έλεγχος» δεν τον συμπεριλαμβάνει. Αυτό σημαίνει ότι γράφτηκε αλλά δεν εμφανίστηκε καθόλου και ως εκ τούτου δεν συμπεριλήφθηκε στο «Γενικό Έλεγχο», ο οποίος συντάχθηκε τον Ιούνιο. Το ίδιο παρατηρείται και στο σχολικό έτος 1927-28. Στο «*Μαθητολόγιο*», στην Α΄ τάξη υπάρχει η Λασκαρούδα Αυγ. Κρητικού, ενώ λείπει από το «Γενικό Έλεγχο» για τον ίδιο λόγο. Κατά τα άλλα τα δύο βιβλία συμφωνούν απόλυτα σε όλα τα στοιχεία των μαθητών.

β. Το Ημιγυμνάσιο ήταν Τριτάξιο. Λειτουργήσε για πρώτη φορά το σχολικό έτος 1922-23 ως μονοτάξιο και για τα επόμενα δύο χρόνια κάθε χρόνο ιδρυόταν και μία τάξη.

γ. Σ' αυτό δίδαξαν οι διδάσκαλοι: Ο Ιωάννης Μεταξάς, «δευτεροβάθμιος διδάσκαλος, πρόσφυξ εκ Περιστάσεως Ν. Καλλιπόλεως της Αν. Θράκης», ο οποίος υπήρξε και πρώτος διευθυντής του Ημιγυμνασίου και Μιχαήλ Νικολαΐδης, «πρόσφυξ εκ Σμύρνης, τέως Διευθυντής της Ευαγγελικής Σχολής Φασουλά», ο οποίος από το σχολικό έτος 1924-25 ανέλαβε τη διεύθυνση του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου.

δ. Τα μαθήματα που διδάσκονταν στο Ημιγυμνάσιο ήταν: Ελληνικά, Θρησκευτικά, Ιστορία, Αριθμητική, Γεωμετρία, Γεωγραφία, Φ. Ιστορία, Γαλλικά, Έκθεση Ιδεών. Την πρώτη χρονιά στην Α' τάξη διδάχτηκαν και τα μαθήματα Γυμναστική, Καλλιγραφία, Ιχνογραφία και Ωδική. Τις άλλες χρονιές «τα μαθήματα αυτά δεν εδιδάχθησαν επισταμένως», όπως σημειώνεται στην οικεία θέση του «Γενικού Ελέγχου», πιθανόν γιατί έπρεπε να εξοικονομηθούν ώρες για τη διδασκαλία των άλλων μαθημάτων Β' τάξης. Στην Γ' τάξη αντί για Γεωμετρία και Γεωγραφία διδασκόταν το μάθημα των Λατινικών. Με την άφιξη του Μ. Νικολαΐδη από το σχολικό έτος 1924-25 σε όλες τις τάξεις διδασκόταν και το μάθημα των Νεοελληνικών.

ε. Η βαθμολογία ήταν μόνο προφορική και για τα τρία τρίμηνα της κλίμακας 1-10 και ο ετήσιος γενικός βαθμός ήταν το άθροισμα των τριών τριμήνων διαιρούμενο διά του τρία (το σχολικό έτος 1922-23 είχε δύο εξάμηνα).

στ. Από τη βαθμολογία και το χαρακτηρισμό της διαγωγής των μαθητών/τριών που καταγράφονται στο «Γενικό Έλεγχο» συμπεραίνουμε ότι ήταν ένα αυστηρό σχολείο, που απέβλεπε στην πρόοδο των μαθητών και γενικά στην πνευματική τους συγκρότηση. Ο σκοπός του σχολείου δεν ήταν μόνο γνωστικός αλλά και ηθικοπλαστικός. Με πολύ ενθουσιασμό σημειώνει στο «Γεν. Έλεγχο»²⁴ ο Ι. Μεταξάς για την πρόοδο των μαθητών της Β' τάξης «ήτοι γενικώς υπήρξε λίαν ευχάριστος καθ' ότι είς μεν ηξιώθη του βαθμού άριστα, οι δε άλλοι τέσσαρες το πρώτον και δεύτερον λίαν καλώς».

ζ. Το γεγονός ότι στο χαρακτηρισμό της διαγωγής υπάρχει όλη η κλίμακα δείχνει την αυστηρότητα του σχολείου. Μαζί με την αξιολόγηση των γνώσεων συνεκτιμάται και η διαγωγή των μαθητών/τριών. Μάλιστα στη στήλη «διαγωγή» υπάρχει και ανάλογη βαθμολογία της διαγωγής της κλίμακας 1-10. Λίγοι πάντως παίρνουν «Άριστη» διαγωγή. Συνήθως οι μαθήτριες και όσοι μαθητές έχουν «Άριστα» στη βαθμολογία.

η. Στη στήλη «σημειώσεις» του Γεν. Ελέγχου για όσους μαθητές διέκοψαν τη φοίτηση ο Διευθυντής σημειώνει ότι «απεσύρθησαν νωρίς» και όχι «διέκοψαν», γιατί το ρήμα «απεσύρθησαν» είναι ηπιότερο του «διέκοψαν».

θ. Η φοίτηση των μαθητών/τριών ήταν κανονική. Λίγοι μόνο μαθητές σημείωσαν απουσίες πιθανόν για λόγους υγείας και αυτές κάτω των 50.

ι. Διαπιστώνουμε ότι οι μαθητές πλήρωναν εκπαιδευτικά τέλη. Ατελώς γράφονταν μόνο οι πρόσφυγες με την παρατήρηση «ατελώς ως πρόσφυξ άπορος» και τα παιδιά του Κυπάρισσου Γεωργιάδη με την ένδειξη «ατελώς ως άπορος θυγάτηρ δημοδιδασκάλου ορφανή».

9. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κλείνουμε την ανακοίνωσή μας με τις παρακάτω γενικές μας διαπιστώσεις:

α. Είναι ευτύχημα το ότι διασώθηκαν και μάλιστα σε άριστη κατάσταση τα δυο βασικά βιβλία της λειτουργίας του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου, το «Μαθητολόγιον» και ο «Γενικός Έλεγχος», τα οποία παρουσιάσαμε, γιατί από τα βιβλία αυτά αντλούμε πολλές και διάφορες πληροφορίες. Πληροφορούμαστε για τη σύνθεση του πληθυσμού, τα διάφορα επαγγέλματα, την οικονομική και θρησκευτική κατάσταση, την εκπαιδευτική διαδικασία (ίδρυση τάξεων, ωρολόγιο πρόγραμμα, μαθήματα, βαθμολογία, διαγωγή).

β. Διαπιστώνουμε ότι στην εκπαιδευτική διαδικασία εκείνης της εποχής υπήρχε διαρκής παρακολούθηση. Τίποτε δεν γινόταν χωρίς την έγκριση της Γεν. Επιθεώρησης ή του ΥΠΕΠΘ, όπως προσθήκη τάξης, ωρολόγιο πρόγραμμα, είσπραξη εκπαιδευτικών τελών κ.ά. Τόσο στο «Μαθητολόγιον», όσο και στο «Γεν. Έλεγχον» έχουμε τη θεώρηση εκ μέρους της Γενικής Επιθεώρησης στη 2η και 3η σελ. του «Μαθητολογίου»: «*Εν Λιμεναρίοις 26-11-1926. Ο Γεν. Επιθεωρητής Σπυρ. Φιλιππίδης*», ενώ όλες οι σελίδες των δύο βιβλίων έχουν τη θεώρηση: «*Εν Λιμεναρίοις τη 22 Μαρτίου 1949. Ο Γεν. Επιθεωρητής της ΙΕ Έ Εκπαιδευτικής Περιφέρειας*».

γ. Σχετικά με τις εσωσχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες, παρελάσεις, επιδείξεις, διοργάνωση γιορτών κλπ. δεν έχουμε πολλές πληροφορίες. Υποθέτουμε όμως ότι θα ήταν κοινές με αυτές του Δημοτικού με το οποίο συστεγαζόταν και με το οποίο είχε αγαστή συνεργασία.

δ. Η συστέγαση με το Δημοτικό Σχολείο έδινε την ευκαιρία στα παιδιά να γνωρίσουν από νωρίς το Ημιγυμνάσιο.

ε. Το Ημιγυμνάσιο Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου ήταν σχολείο με κύρος. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι δίδαξαν σ' αυτό δάσκαλοι με διδακτική πείρα και από το ότι όλοι οι τοπικοί φορείς, γραμματείς, δάσκαλοι, ο γιατρός, ο ιερέας κ.ά. έστειλαν τα παιδιά τους σ' αυτό.

στ. Η προσφορά του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου υπήρξε μεγάλη. Η οκταετία της λειτουργίας του έγινε αισθητή και συντέλεσε στην πνευματική αναγέννηση του τόπου. Από αυτό αποφοίτησαν Θάσιοι που αργότερα έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του νησιού και διακρίθηκαν στον τομέα τους, όπως ο Αύγουστος Προέδρου, δικηγόρος, ο Βασίλης Κρητικός, δικηγόρος, ο Βενιζέλος Προέδρου, δικαστικός, ο Κων/νος Τσιάτας, γραμματέας Κοινότητας, ο Οικονομί-

δης κ.ά., μια και τους όπλισε με γνώσεις πολλές και τους έδωσε την ευκαιρία να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο Γυμνάσιο Καβάλας, όπου διακρίθηκαν. Μάλιστα ο Β. Κρητικός πήρε το απολυτήριό του με «Άριστα» 19 $\frac{1}{2}$. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες συγγενών²⁵ των μαθητών/τριών του Ημιγυμνασίου θεωρούσαν μεγάλη υπόθεση και τιμή τους το γεγονός ότι φοίτησαν στο Ημιγυμνάσιο.

Ξ. Η συντήρηση του Ημιγυμνασίου δεν ήταν εύκολη υπόθεση, γιατί την εποχή εκείνη ήταν δύσκολες οι συνθήκες πρόσβασης και διαβίωσης στο νησί. Ακόμα και η εξασφάλιση του διδακτικού προσωπικού ήταν προβληματική. Ωστόσο οι Αρχές του τόπου και οι άνθρωποι των γραμμών της περιοχής κατέβαλαν πολλές προσπάθειες και υποβλήθηκαν σε πολλές θυσίες για να το διατηρήσουν. Λόγοι όμως ανεξάρτητοι της θέλησής τους και κυρίως οι δύσκολες συνθήκες πρόσβασης και διαβίωσης στο νησί του διδακτικού προσωπικού και η αδιαφορία και η μη θετική ανταπόκριση των Κοινοτήτων του νότιου μέρους του νησιού συνέβαλαν, ώστε να παύσει η λειτουργία του από το σχολικό έτος 1929-30, λόγω «ελλείψεως μαθητών». Κοιντά σ' αυτά πρέπει να σημειώσουμε και το γεγονός ότι το 1927 σταμάτησαν οριστικά οι μεταλλευτικές εργασίες της εταιρείας Spreidel και οι απολυθέντες εργάτες αναγκάστηκαν να τραπούν σε άλλες χειρωνακτικές και γεωργικές εργασίες παρασύροντας σ' αυτές και τα παιδιά τους.

η. Το κλείσιμο του Ημιγυμνασίου θεωρήθηκε ως «μέγα πλήγμα» για το νησί, γιατί αρκετοί μαθητές/τριες αναγκάστηκαν να φοιτήσουν στο Γυμνάσιο Καβάλας επιβαρύνοντας τις οικογένειές τους οικονομικά, ενώ οι περισσότεροι φαίνεται ότι διέκοψαν τις σπουδές τους, μια και δεν μπορούσαν για καθαρά οικονομικούς λόγους να φοιτήσουν σε Γυμνάσιο εκτός του νησιού τους.

θ. Ασφαλώς, αν η λειτουργία του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου συνεχιζόταν, είναι πιθανό ότι η Θάσος θα αποκτούσε γρηγορότερα Δημόσιο Γυμνάσιο και δε θα καθυστέρούσε τόσο πολύ, μέχρι το 1965, να αποκτήσει αυτό το αγαθό.

25. Τη μαρτυρία αυτή μας την έδωσε ο κ. Δ. Οικονομίδης, πολιτικός μηχανικός, που την άκουσε από τον πατέρα του, ο οποίος φοίτησε στο Ημιγυμνάσιο Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

Δείχνει το μαθητικό δυναμικό του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναρίων Θάσου κατά τάξη, φύλο και χωριό καταγωγής, όπως καταγράφονται κατά σχολικό έτος στις σελίδες του «Μαθητολογίου» του Σχολείου από την ίδρυσή του 1922-23 μέχρι το 1929-30.

ΣΕΛ. ΜΑΘΗ- ΤΟΛΟ- ΓΙΟΥ	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ	ΤΑΞΗ	ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ			ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ										
			Αρ.	Θήλ.	Σύν.	Λιμεν.	Κάστ.	Θεολ.	Χαρ.	Μαρ.	Καζ.	Σιοτ.	Καλ.	Ποτ.	Παν.	Καισ.
1η	1922-23	A'	7	3	10	5	4	1								10
1η	1923-24	A'	11	0	11	7	2	1		1						11
1η		B'	4	1	5	2	1	2								5
2α	1924-25	A'	6	3	9	4	2		1		1			1		9
2α		B'	10	0	10	7	2			1						10
2α		Γ'	5	2	7	3	2	2								7
2α	1925-26	A'	12	2	14	6	3		1	1		2		1		14
3η		B'	6	1	7	3	2		1					1		7
3η		Γ'	8	0	8	5	1	1			1					8
3η	1926-27	A'	14	4	18	4	4	4	2	1		1			1	18
4η		B'	9	2	11	5	2			1		2	1			11
4η		Γ'	3	1	4	3			1							4
5η	1927-28	A'	7	1	8	4		2	1						1	8
5η		B'	4	2	6	3		2							1	6
5η		Γ'	5	0	5	2	2			1						5
6η	1928-29	A'	10	0	10	6	2	1			1					10
6η		B'	5	0	5	3	0	2								5
6η		Γ'	1	1	2	2										2
ΓΕΝ. ΣΥΝΟΛΟ			127	23	150	74	29	18	7	7	2	5	1	3	2	150

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ II

Δείχνει το μαθητικό δυναμικό του Ημιγυμνασίου Κάστρου-Λιμεναριών Θάσου κατά τάξη, φύλο και την κίνηση, την επίδοση και τη διαγωγή τους, όπως καταγράφονται κατά σχολικό έτος στις σελίδες του «Γενικού Ελέγχου» του Σχολείου από την ίδρυσή του 1922-23 μέχρι το 1929-30.

ΣΕΛ. ΣΧΟΛ. ΓΕΝ. - ΕΤΟΣ-ΕΛΕΓΧΟΥ		ΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ		ΑΠΕΞΥΡΘΗΣΗ ΠΡΟΗΧΘΗΣΑΝ ΕΠΙΔΟΣΗ ή ΜΕΤΕΝΕΙΓΡΑΦ.		ΔΙΑΓΩΓΗ													
		Αρ.. Θήλ.		Σύν.		Αρ. Θήλ.		Σύν.		Αρ. Θήλ.		Σύν.		Αρ. Α.Καλ Καλ. Σ.Καλ		Αρ. Α.Καλ Καλ. Σ.Καλ			
1η	1922-23	A'	7	3	10	A1	0	1	6	3	9	-	8	1		5	3	1	
1η	1923-24	A'	11	0	11	M1	0	1	10	0	10	2	1	5	2	3	4	3	
2η		B'	4	1	5	-	-	-	4	1	5	1	4			2	1	2	
2α	1924-25	A'	6	3	9	A0	2	2	6	1	7	-	6	1		1	6		
2α		B'	10	0	10	A3	0	3	7	0	7	2	1	2	2	2	1	1	3
3α		Γ'	5	2	7	A0	1	1	5	1	6	2	4	-	-	4	2		
3α	1925-26	A'	12	2	14	-	-	-	12	2	14	-	3	8	3	3	3	6	2
4η		B'	6	1	7	-	-	-	6	1	7	-	6	-	1	1	6		
4η		Γ'	8	0	8	-	-	-	8	0	8	1	2	3	2	1	2	3	2
5η	1926-27	A'	13	4	17	M1	-	1	12	4	16	1	4	6	2+μ3	6	3	7	
5η		B'	9	2	11	-	-	-	9	2	11	-	4	4	2+μ1	3	1	7	
5η		Γ'	3	1	4	-	-	-	3	1	4	-	2	2		1	1	2	
6η	1927-28	A'	7	0	7	-	-	-	7	0	7	2	-	4	1	2	1	3	1
6η		B'	4	2	6	-	-	-	4	2	6	3	1	2		3	1	2	
6η		Γ'	5	0	5	-	-	-	5	0	5	-	2	2	1	-	1	4	
1928-29		A'	10	0	10	Δεν συντάχθηκε ο «Γενικός Έλεγχος» τον Ιούνιο του 1929 για άγνωστους λόγους και άρα δεν υπάρχουν τα στοιχεία προόδου και διαγωγής των μαθητών/τριών.													
		B'	5	0	5														
		Γ'	1	1	2														
ΓΕΝ. ΣΥΝΟΛΟ			126	22	148														